RECUPERAREA DE BUNURI INFRACŢIONALE PE PLAN INTERNAŢIONAL: DIMENSIUNEA STATISTICĂ

CZU: 347.426.6:343.98(100)

Alesea SCORPAN

Şcoala doctorală Ştiinţe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova

ASSET RECOVERY ON THE INTERNATIONAL LEVEL: THE STATISTICAL DIMENSION

The purpose of the article is to describe the evidence of the impact of international asset recovery and anti-money laundering efforts on poverty reduction and accountability of political elites using several evaluation methodologies, especially their consolidation for a better understanding of the proposed theme.

The article shows the use of recovered assets on poverty reduction and gives evidence from successful cases, taking into account that the analyzed cases were several years ago and their impact now can be measured on the statistical scale.

Keywords: *asset recovery, poverty, corruption, criminality, confiscation, seizure.*

Fenomenul criminalităţii provoacă multiple consecinţe, inclusiv prejudicii materiale considerabile statelor în curs de dezvoltare. Statele acţionează în limitele cadrului internaţional şi naţional. Totuşi, cazurile de rezonanţă rămân a fi acelea care trec peste frontierele ţării.

Cooperarea internaţională în domeniul recuperării are un rol deosebit de important datorită liberei circulaţii a oamenilor peste hotare, care au facilitat fluxuri imense de bunuri infracţionale dintr-un stat în altul.

În ultimii ani s-a observat creşterea interesului pe plan internaţional în domeniul recuperării bunurilor provenite din acte de corupţie, fiind pus accentul pe impactul acesteia asupra dezvoltării unui stat. Acest interes viza modul în care bunurile recuperate ar putea fi utilizate astfel încât să fie sprijinite resursele interne ale unui stat şi să capete o nouă forţă în dezvoltare.

Cu toate acestea, recuperarea cu succes a activelor este încă relativ rară. Acest lucru este condiţionat parţial de implementarea în general slabă a convenţiilor internaţionale, cum ar fi Convenţia Naţiunilor Unite împotriva corupţiei, Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate, Convenţia privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea şi confiscarea veniturilor provenite din activităţi infracţionale, Convenţia privind spălarea, descoperirea, sechestrarea şi confiscarea produselor infracţiunii şi finanţarea terorismului şi altele, cauza fiind şi costul financiar

ridicat, depăşirea timpului implicat şi lipsa expertizei necesare pentru recuperarea efectivă a activelor.

În acest articol ne-am pus ca scop să reliefăm recuperarea de bunuri infracţionale pe plan internaţional marcată de indicatori statistici, dar şi alte aspecte ce caracterizează eforturile statelor şi activitatea entităţilor în acest domeniu, aplicând un şir de metode de cercetare, în speţă metoda de cercetare longitudinală, orientată spre studierea evoluţiei fenomenului de recuperare a bunurilor infracţionale, metoda statistică, menită să contribuie la conturarea dimensiunii cantitative a recuperării de bunuri infracţionale şi care vor servi drept un bun criteriu de evaluare a impactului luptei cu criminalitatea prin recuperarea bunurilor infracţionale.

Ţinând cont de situaţia creată în Republică Moldova după furtul miliardului şi de imposibilitatea de a recupera aceste active pentru că termenele au fost depăşite cu mulţi ani, iar banii au reuşit să se strecoare fiind greu de urmărit. Prejudiciul cauzat statului fiind calculat nu doar într-un miliard, ci în mii de posibilităţi ratate de dezvoltare a statului din contul acestei sume. Dat fiind faptul că Republica Moldova încă nu poate oferi practici de succes în acest domeniu, vom face o analiză şi evaluare a cazurilor şi statisticilor din ţări care sunt cu câţiva paşi mai înainte.

Astfel, pentru anul 2014, conform estimărilor făcute de SUA, fluxul global transfrontalier de bunuri provenite din infracţiuni precum corupţia şi evaziunea fiscală a constituit 1,6 trilioane de dolari SUA pe an, din care aproape jumătate au provenit din ţările în curs de dezvoltare [1]. Potrivit acestui studiu, organizaţia Global Financial Integrity a constatat că pierderile din fluxurile transfrontaliere de aceleaşi bunuri în statele în curs de dezvoltare pentru anul 2012 au fost aproape duble faţă de această sumă – aproximativ 991,2 miliarde de dolari SUA [2], iar iniţiativa Stolen Asset Recovery (StAR) estimează pierderile între 20 miliarde şi 40 miliarde de dolari SUA în fiecare an. Există un consens internaţional potrivit căruia astfel de bunuri provenite din mijloace financiare furate cauzează un prejudiciu pe termen lung dezvoltării, punând în pericol serviciile sociale şi dezvoltarea economică şi contribuind la sărăcirea în continuare a ţărilor lumii care deja suferă de sărăcie [3]. De asemenea, subminează buna guvernare şi slăbesc responsabilitatea unui stat faţă de cetăţeni. În acest cadru, sechestrul şi recuperarea veniturilor din corupţie în jurisdicţia lor de origine – recuperarea activelor – este considerată o componentă-cheie pentru combaterea fluxurilor financiare ilicite transfrontaliere şi a corupţiei.

Considerăm că recuperarea bunurilor infracţionale poate servi la trei scopuri principale:

1) furnizarea de resurse suplimentare ţărilor în cauză;

2) oferă un efect descurajant asupra corupţiei şi furtului de către elitele politice, semnalând că există consecinţe în urma actelor de corupţie şi că banii proveniţi din corupţie nu pot fi uşor ascunşi;

3) poate oferi dreptate victimelor.

Trei aspecte, de care Republica Moldova duce lipsă şi de care are nevoie societatea pentru a simţi că recuperarea bunurilor infracţionale dă rezultate, căpătând încrederea poporului în stat.

Deşi persistă un efort internațional pentru a măsura în mod sistematic impactul recuperării activelor asupra atenuării sărăciei şi sporirii responsabilității politice, literatura disponibilă şi analiza cazurilor anterioare de recuperare a activelor denotă că, în ciuda provocărilor, utilizarea adecvată a activelor recuperate are potențialul de a îmbunătăți viața oamenilor.

De exemplu, în 2007 Banca Mondială a estimat că fiecare 100 de milioane de dolari SUA din banii recuperați ar putea finanța un an întreg tratamentul a peste 60.000 de persoane bolnave de HIV/SIDA sau poate oferi medicamente pentru a trata de malarie 50-100 de milioane de oameni, sau pentru a realiza 250.000 de conexiuni ale gospodăriilor sărace la apă, sau pentru a imuniza 4 milioane de copii [4].

Astfel, referindu-ne la cele 3 scopuri principale, am putea analiza impactul recuperării bunurilor pe exemplul Kazahstanului, când în martie 2003 omul de afaceri american James Giffen a fost arestat fiind acuzat că a plătit mită în mod sistematic preşedintelui kazah Nursultan Nazarbayev, în numele mai multor companii petroliere din SUA, şi că a fraudat Kazahstanul de milioane de dolari [5]. În perioada 2008-2014 circa 80 milioane de dolari SUA din banii recuperați au fost utilizați pentru îmbunătățirea vieții a 200.000 de cetățeni ai Kazahstanului, fiind lansate 3 programe:

1) transferuri de numerar, care au contribuit la încurajarea şi permiterea familiilor sub pragul sărăciei să aibă acces la servicii care ar îmbunătăți dezvoltarea şi bunăstarea copiilor lor;

2) subvenții pentru servicii sociale şi asistență tehnică, care oferea sprijin tehnic şi financiar ONG-urilor care lucrează asupra proiectelor de protecție a copilului;

3) granturi de asistență pentru şcolarizare, care au ajutat tinerii defavorizați să aibă acces la învățământul superior prin intermediul burselor bazate pe mijloace financiare recuperate.

Astfel, prin acest exemplu a fost descurajată corupția în rândul elitelor politice şi au fost despăgubite victimele, şi anume – poporul, fiindu-i oferită o viață mai bună.

Un alt exemplu, care arată acelaşi impact, este cazul Tanzaniei. În 2010, BAE Systems (cea mai mare companie europeană din industria apărării) a ajuns la o înțelegere cu Oficiul pentru Fraude Grave din Marea Britanie cu privire la acuzațiile de luare de mită în legătură cu un contract de 40 de milioane dolari SUA în Tanzania. BAE a acceptat să efectueze o plată de 30 de milioane de lire sterline [6]. În urma acestui caz, Tanzania a adoptat diferite legi anticorupție, cum ar fi Legea împotriva spălării banilor (2006), Legea privind prevenirea şi combaterea corupției (2007) care conțin prevederi pentru confiscarea veniturilor provenite din infracțiuni. Deşi aceste legi ar fi trebuit să ajute țara să facă față cazurilor viitoare de corupție, corupția mare persistă, iar până acum au fost confiscate doar câteva bunuri furate [7]. Totuşi, cazul a avut un impact asupra legislației, dar şi cele 30 de milioane de lire sterline au fost cheltuite pe manuale pentru 16.000 de şcoli primare, precum şi au asigurat şcolile primare din țară cu 175.000 de profesori [8]. Astfel, de acele manuale au beneficiat aproximativ 8,3 milioane de copii.

Cu toate acestea, cercetările noastre ne-au adus la concluzia că utilizarea cu succes a fondurilor recuperate pentru a reduce sărăcia depinde de o varietate de factori,

cum ar fi voința politică şi o alocare clară a fondurilor către domeniile prioritare. Utilizarea fondurilor trebuie monitorizată pe tot parcursul procesului de implementare a proiectului. Lipsa garanțiilor poate duce la deturnarea din nou a fondurilor, iar de aici, ca rezultat, la scăderea responsabilității politice şi atunci impactul recuperării ar rămâne fără sens.

Referințe:

1. HOLDER, E. *Attorney General Holder Delivers Remarks at the Ukraine Forum on Asset Recovery*. Speech, 2014. http://www.justice.gov/opa/speech/attorney-general-holderdelivers-remarksat-ukraine-forum-asset-recovery
2. KAR, D. and SPANJERS, J. *Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2003-2012*. Washington DC: Global Financial Integrity, 2014. http://www.gfintegrity.org/wpcontent/uploads/2014/12/Illicit-Financial-Flows-fromDeveloping-Countries-2003-2012.pdf
3. BRUN, J-P., GRAY, L., SCOTT, C. and STEPHENSON, K. *Asset Recovery Handbook: A Guide for Practitioners*. Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2011. https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/St AR/StAR_Publication_-_Asset_Recovery_Handbook.pdf
4. UNODC and The World Bank. *Stolen Asset Recovery (StAR) Initiative: Challenges, Opportunities, and Action Plan*. Washington DC: The international Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2007. https://www.unodc.org/pdf/Star_Report.pdf
5. TELVICK, M. *Indictments Allege Bribes Were Paid for Kazakhstan Oil. Two Americans Accused, but not U.S. Firms*, 2003. http://www.sfgate.com/news/article/Indictments-allegebribeswere-paid-for-Kazakstan-2623425.php
6. GRAY, L., HANSEN, K., RECICA-KIRKBRIDE, P. and MILLS, L. *Few and Far: The Hard Facts on Stolen Asset Recovery*. Washington DC: World Bank and OECD, 2014. http://www.oecd.org/dac/governancepeace/governance/docs/Hard%20Facts%20Stolen%20Asset%20Recovery.pdf
7. MBAGWA, A. *The Role of Procedural Laws in Asset Recovery: A Roadmap for Tanzania*. Research Paper. Belvile, South Africa University of the West Cape, 2014. http://etd.uwc.ac.za/xmlui/bitstream/handle/11394/4406/mbagwa_aa_llm_law_2014.pdf?sequence=3
8. CASSIN, R. *SFO, BAE Help Educate Millions of Kids*. The FCPA Blog: News and commentary about white collar crime, enforcement, and compliance, 2012. http://www.fcpablog.com/blog/2012/3/15/sfo-bae-helpeducate-millions-of-kids.html